

Πλάτωνος
M E N O N

Εισαγωγή - Μετάφραση - Σημειώσεις
Παῦλος Καλλιγᾶς



στιγμή

ΑΘΗΝΑ * 2021

70 ΜΕΝ. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἄρα διδακτὸν ἡ ἀρετή; ἢ οὐ διδακτὸν ἀλλ' ἀσκητὸν; ἢ οὔτε ἀσκητὸν οὔτε μαθητὸν, ἀλλὰ φύσει παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἄλλω τινὶ τρόπῳ;

ΣΩ. ὦ Μένων, πρὸ τοῦ μὲν Θετταλοῦ εὐδόκιμο ἦσαν ἐν τοῖς Ἕλλησιν καὶ ἔθναυμάζοντο ἐφ' ἱππικῇ τε καὶ πλούτῳ, νῦν δέ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ οὐχ ἤκιστα οἱ τοῦ σοῦ ἐταίρου Ἀριστίππου πολῖται Λαρισαῖοι. τούτου δὲ ὑμῶν αἰτίας ἐστὶ Γοργίας· ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν πόλιν ἔραστῆς ἐπὶ σοφίᾳ εἴληφεν Ἀλευαδῶν τε τοὺς πρώτους, ὧν ὁ σὸς ἔραστῆς ἐστὶν Ἀρίστιππος, καὶ τῶν ἄλλων Θετταλῶν. καὶ διὰ καὶ τοῦτο τὸ ἔθος ὑμᾶς εἴθικεν, ἀφόβως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀποκρίνεσθαι ἐάν τις τι εἴρηται, ὥσπερ εἶκός τοὺς εἰδότας, ἅτε καὶ αὐτὸς παρέχων αὐτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ τι ἂν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δέ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστηκεν· ὥσπερ αὐχμὸς τις τῆς σοφίας γέγονεν, καὶ κινδυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ σοφία. εἰ γοῦν τινα ἐθέλεις οὕτως ἐρέσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται καὶ ἐρεῖ· “ὦ ξένη, κινδυνεύω σοι δοκεῖν μακάριός τις εἶναι — ἀρετὴν γοῦν εἴτε διδακτὸν εἶθ' ὅτῳ τρόπῳ παραγίνεται εἶδέναι — ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτὸν εἶδέναι, ὥστ' οὐδὲ αὐτὸ ὅ τι ποτ' ἐστὶ τὸ παράπαν ἀρετὴ πυχχάνω εἰδῶς.”

ΜΕΝ. Ἐχεις νὰ μοῦ πεῖς, Σωκράτη, ἡ ἀρετὴ εἶναι ἄροργε κατὰ διδακτό, ἢ μήπως δὲν εἶναι διδακτὴ ἀλλὰ ἀποκτιέται μὲ τὴν ἐξάσκησιν; ἢ μήπως πάλι δὲν εἶναι ἀποτελεσμα οὔτε ἐξάσκησιν οὔτε μάθησιν, ἀλλὰ ἔρχεται στοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆ φύσιν ἢ μὲ κάποιον ἄλλον τρόπο;¹

ΣΩ. Ὡς τώρα, Μένων, οἱ Θεσσαλοὶ φημίζονταν ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες καὶ θαυμάζονταν γιὰ τὴν ἐπίδοσή τους στὴν ἱππασία καὶ τὸν πλοῦτο, τώρα ὅμως μοῦ φαίνεται ἐπίσης γιὰ τὴ σοφία τους — καὶ προπαντὸς οἱ συμπολίτες τοῦ φίλου σου τοῦ Ἀρίστιππου, οἱ Λαρισαῖοι.² Ὑπεύθυνος γι' αὐτὸ εἶναι ὁ Γοργίας. Διότι μὲ τὸ πὸ ἐφτάσε στὴν πόλιν ἔκανε ἔραστὲς τῆς σοφίας τοὺς ἐπιφανέστερους ἀπὸ τοὺς Ἀλευαδες — πὸ σ' αὐτοὺς συγκαταλέγεται κι ὁ ἔραστής σου, ὁ Ἀρίστιππος — ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπόλοιπους Θεσσαλοὺς. Καὶ μάλιστα σᾶς μετέδωσε τὴν ἐξῆς συνήθεια: νὰ ἀποκρίνεστε ἄφοβα καὶ μεγαλόπρεπα σὲ ὀτιδήποτε σᾶς ἐρωτᾷ κάποιος καθὼς ταιριάζει σὲ αὐτοὺς ποὺ ξέρουν, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος προσφέρει νὰ τὸν ρωτήσει ὅποιος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες θέλει ὅ,τι θέλει, καὶ δὲν ἀφήνει κανέναν δῖχως νὰ τοῦ ἀποκριθεῖ.³ Ἐδῶ ὅμως, ἀγαπητέ μου Μένων, ἔχει συμβεῖ τὸ ἀντίθετο. Σὰν νὰ ἔχει πέσει κάποιου εἶδους ξηρασία σοφίας, καὶ ἡ σοφία κοντεύει νὰ μεταναστεύσει ἀπὸ τοῦτον ἐδῶ τὸν τόπο σ' ἐσᾶς. Ἄν τύχει λοιπὸν νὰ ρωτήσεις ἔτσι κάποιον ντόπιο, δὲν θὰ βρεῖς κανέναν ποὺ νὰ μὴ γελάσει καὶ νὰ μὴ σοῦ πεῖ: «Ἐένη, φαίνεται ὅτι νομίζεις πὼς εἶμαι κανένας μακάριος ἀνθρώπος, ὥστε νὰ ξέρω ἂν ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ ἢ μὲ ποιὸν τρόπο ἀποκτιέται, ἐνῶ ἐγὼ τόσο πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τὸ νὰ γνωρίζω ἂν εἶναι διδακτὴ ἢ ὄχι, ὥστε δὲν ξέρω καλὰ-καλὰ οὔτε κἂν ἐκεῖνο ποὺ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἀρετὴ».⁴

b Ἐγὼ οὖν καὶ αὐτός, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω· συμπίνομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος, καὶ ἔμαντον καταμέμφομαι ὡς οὐκ εἰδὼς περὶ ἀρετῆς τὸ παράπαν· ὃ δὲ μὴ οἶδα τί ἐστιν, πῶς ἂν ὀποῖόν γέ τι εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι, ὅστις Μέωννα μὴ γιγνώσκει τὸ παράπαν ὅστις ἐστίν, τούτων εἰδέναι εἴτε καλὸς εἴτε πλούσιος εἴτε καὶ γενναῖός ἐστιν, εἴτε καὶ πάναντία τούτων; δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι;

MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ' ὅ τι ἀρετὴ ἐστὶν οἶσθα, ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἰκάδε ἀπαγγέλωμεν;

ΣΩ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἐταῖρε, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλω πω ἐνέτυχον εἰδόντι, ὡς ἐμοὶ δοκῶ.

5 MEN. Τί δέ; Γοργία οὐκ ἐνέτυχες ὅτε ἐνθάδε ἦν;

ΣΩ. Ἐγωγε.

MEN. Εἶτα οὐκ ἐδόκει σοι εἰδέναι;

ΣΩ. Οὐ πάντῃ εἰμὶ μνήμων, ὦ Μένων, ὥστε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ' ἴσως ἐκείνός τε οἶδε, καὶ σὺ ἂ ἐκείνος ἔλεγε· ἀνάμνησον οὖν με πῶς ἔλεγεν. εἰ δὲ βούλει, αὐτὸς ἐπέ' δοκεῖ γὰρ δῆπου σοὶ ἄπερ ἐκεῖνά.

MEN. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἐκεῖνον μὲν τοῦν ἐώμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεστιν· σὺ δὲ αὐτός, ὦ πρὸς θεῶν, Μένων, τί φῆς ἀρετὴν εἶναι; εἶπον καὶ μὴ φθονήσης, ἵνα εὐτυχέστατον ψεῦσμα ἐψευσμένος ὦ, ἂν φανῆς σὺ μὲν εἰδὼς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκῶς μηδεὶν πρότε εἰδόντι ἐντετυχηκένας.

5 MEN. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. πρῶτον μὲν, εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν, ράδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετῆ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιῆν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μὴδὲν τοιούτων παθεῖν. εἰ δὲ βούλει γυναικὸς ἀρετὴν, οὐ χα-

Κι ἐγὼ ὁ ἴδιος, Μένων, βρίσκομαι σὲ αὐτῇ τὴν κατάστασι· εἶμαι ἐξίσου ἄπορος μὲ τοὺς συμπολίτες μου σὲ αὐτὸ τὸ ζήτημα, καὶ κατηγοροῦ τὸν ἑαυτό μου γιὰτὶ δὲν ξέρω γιὰ τὴν ἀρετὴ τὸ παραμικρό. Κι αὐτὸ ποὺ δὲν ξέρω τί εἶναι πῶς θὰ μποροῦσα νὰ ξέρω τί λογιῆς πράγμα εἶναι.⁴ Ἡ μήπως σοῦ φαίνεται δυνατὸν, κάποιος ποὺ δὲν γνωρίζει καθόλου ποιός εἶναι ὁ Μέων, νὰ ξέρει ἂν εἶναι ὠραῖος ἢ πλούσιος ἢ ἀπὸ καλῆ γενιά, ἢ τὰ ἀντίθετα; Νομίζεις πῶς εἶναι δυνατὸν;⁵

MEN. Ὅχι βέβαια. Ὁμως, Σωκράτη, ἀλήθεια δὲν ξέρεις οὔτε ἂν τί εἶναι ἢ ἀρετῆ; Αὐτὸ νὰ ἀναφέρω καὶ στήν πατρίδα μου γιὰ σένα;

ΣΩ. Ὅχι μόνον αὐτό, φίλε μου, ἀλλὰ καὶ πῶς δὲν συνάντησα ὡς τώρα κανέναν ποὺ νὰ ξέρει — ἔτσι μοῦ φαίνεται.

MEN. Πῶς! Μὰ δὲν συνάντησες τὸν Γοργία ὅταν ἦταν ἐδῶ; ΣΩ. Ἀσφαλῶς.

MEN. Ἐ, καὶ δὲν σοῦ φάνηκε πῶς ἤξερε;

ΣΩ. Δὲν ἔχω πολὺ καλὴ μνήμη, Μένων, ὥστε δὲν μπορῶ νὰ πῶ αὐτῇ τῇ στιγμῇ πῶς μοῦ φάνηκε τότε. Ἴσως ὅμως καὶ ἐκεῖνος νὰ ἤξερε, καὶ ἐσὺ αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ἐκείνος. Θύμησέ μου λοιπὸν πῶς τὰ ἔλεγε. Ἡ, ἂν θέλεις, πές μου ἐσὺ ὁ ἴδιος. Ἀφοῦ ἀσφαλῶς θὰ ἔχεις τὴν ἴδια γνώμη μὲ ἐκεῖνον.⁶

MEN. Καὶ βέβαια.

ΣΩ. Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν ἐκεῖνον, μὰ καὶ δὲν βρίσκεται ἐδῶ. Ἐσὺ ὁ ἴδιος, λοιπόν, Μένων, μὰ τοὺς θεούς, τί λές πῶς εἶναι ἢ ἀρετῆ; Πές καὶ μὴ μοῦ τὸ ἀρνηθεῖς, ὥστε νὰ φανερωθεῖ πῶς γιὰ καλῇ μου τύχη εἶπα ψέματα, ἐφόσον ἀποδειχθεῖ πῶς, ἐνῶ ἐσὺ καὶ ὁ Γοργίας ξέρετε, ἐγὼ εἶπα ὅτι ποτὲ δὲν συνάντησα κανέναν ποὺ νὰ ξέρει.⁷

MEN. Μὰ δὲν εἶναι δύσκολο νὰ πῶ, Σωκράτη. Καὶ πρῶτα-πρῶτα, ἂν θέλεις, τὴν ἀρετὴ τοῦ ἀνδρα. Μοῦ εἶναι εὐχολο νὰ πῶ ὅτι ἀρετῆ τοῦ ἀνδρα εἶναι ἡ ἐξῆς: τὸ νὰ εἶναι ἀξίος νὰ διοικεῖ τὴν πόλιν, καὶ νὰ ἐνεργεῖ ἔτσι ὥστε νὰ εὐεργετῇ τοὺς φίλους του καὶ νὰ βλάπτει τοὺς ἐχθροὺς του, ἀλλὰ ἐπίσης νὰ φροντίζει ὡς-τε καὶ ὁ ἴδιος νὰ μὴν πάθει τίποτα τέτοιο. Καὶ ἂν θέλεις τὴν ἀ-

λεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σφίζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ κατήκοον οὔσαν τοῦ ἀνδρός. καὶ ἄλλη ἐστὶν παιδὸς ἀρετῆ, καὶ θηλείας καὶ ἄρρενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. καὶ ἄλλαι πάμπολ-
 λαι ἀρεταὶ εἰσιν, ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς περί ὃ τι ἐστίν· καθ' ἐκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἐκάστω ἡμῶν ἡ ἀρετὴ ἐστίν, ὡσαύτως δὲ οἶμαι, ὧ Σώ-
 κρατες, καὶ ἡ κακία.

ΣΩ. Πολλὴ γέ τι νιν εὐτυχία ἔουκα κεχρησῆσθαι, ὦ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνηύρηκα ἀρετῶν παρὰ σοὶ κεί-
 μινον. ἀτάρ, ὦ Μένων, κατὰ ταύτην τὴν εἰκόνα τὴν περί τὰ σμήνη, εἴ μου ἐρομένου μελίσσης περί οὐσίας ὃ τι ποτ' ἐστίν, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἔλεγες αὐτὰς εἶναι, τί ἂν ἀπεκρίνω μοι, εἴ σε ἠρόμην· “Ἄρα τούτω φῆς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶναι καὶ διαφερούσας ἀλλήλων, τῷ μελίττας εἶναι; ἢ τούτω μὲν οὐδὲν διαφέρουσιν, ἄλλω δέ τω, οἷον ἢ κάλλι ἢ μεγέθει ἢ ἄλλω τῶ τῶν τοιούτων;” εἰπέ, τί ἂν ἀπεκρίνω οὕτως ἐρωτηθεῖς;

MEN. Τοῦτ' ἔγωγε, ὅτι οὐδὲν διαφέρουσιν, ἢ μέλιτταί εἰσιν, ἢ ἐτέρα τῆς ἐτέρας.

ΣΩ. Εἰ οὖν εἶπον μετὰ ταῦτα· “Τούτω τοίνυν μοι αὐτὸ εἶπέ, ὦ Μένων· ὧ οὐδὲν διαφέρουσιν ἀλλὰ ταῦτόν εἰσιν ἅπασαι, τί τοῦτο φῆς εἶναι;” εἶχες δήπου ἂν τί μοι εἰπεῖν;

MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ περί τῶν ἀρετῶν· κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ εἰσιν, ἐν γέ τι εἶδος ταῦτόν ἅπασαι ἔχουσιν δι' ὃ εἶδόν ἀρεταί, εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινόμενον τῷ ἐρωτήσαντι ἐκεῖνο δηλώσαι, ὃ τυγχάνει οὕσα ἀρετῆ· ἢ οὐ μανθάνεις ὃ τι λέγω;

b1 περί οὐσίας A Stallbaum: περί οὐσίας BTW: περιουσίας F (ut vid.)

ρετῆ τῆς γυναικίας, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ τὴν περιγράψω. Διότι αὐτὴ πρέπει νὰ φροντίζει τὸ σπίτι, συντηρώντας ὅ, τι εἶναι μέσα σὲ αὐτὸ καὶ υπακούοντας στὸν ἄνδρα. Ἄλλη πάλι εἶναι ἡ ἀρετὴ τοῦ παιδιοῦ, τοῦ κοριτικοῦ καὶ τοῦ ἀγοριοῦ, καὶ ἄλλη τοῦ ἡλικιωμένου ἀνθρώπου, εἴτε, ἂν θέλεις, τοῦ ἐλευθέρου, εἴτε τοῦ δούλου. Ἰπάρχουν καὶ ἄλλες πάμπολλες ἀρετές, ἔτσι ὥστε δὲν ὑπάρχει δυσκολία στὸ νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ τὴν ἀρετὴ τί εἶναι: διότι, ἀνάλογα μὲ τὴν κάθε πράξη καὶ τὴν κάθε ἡλικία, σὲ σχέση μὲ τὴ δουλειά τοῦ καθενός μας, ὑπάρχει ἡ ἀντιστοιχὴ ἀρετῆ, καὶ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, Σωκράτη, θαρρῶ καὶ ἡ κακία.⁸

ΣΩ. Φαίνεται πὼς πολὺ μὲ εὐνόησε ἡ τύχη, Μένων, ἀφοῦ, ἐνῶ ζητοῦσα μία ἀρετὴ, βρήκα σ' ἐσένα ὀλόκληρο σμῆνος. Ὁμῶς πάλι, Μένων, γιὰ νὰ μείνω σὲ αὐτὴ τὴ μεταφορὰ γιὰ τὰ σμήνη, ἂν σὲ ρωτοῦσα γιὰ τὴν οὐσία τῆς μέλισσας τί εἶναι,⁹ καὶ ἐσὺ μοῦ ἔλεγες πὼς αὐτές εἶναι πολλῶν λογιῶν, τί θὰ μοῦ ἀποκρινόνσουν ἂν σὲ ρωτοῦσα: «Ἄραγε λὲς πὼς εἶναι πολλῶν λογιῶν καὶ διαφορετικὲς μεταξὺ τους κατὰ τὸ ὅτι εἶναι μέλισσες; ἢ μήπως σὲ τοῦτο δὲν διαφέρουν καθόλου, ἀλλὰ ὡς πρὸς κάτι ἄλλο, ὅπως λ.χ. τὴν ὁμορφιά τους, τὸ μέγεθός τους ἢ κάτι ἄλλο τέτοιο;». Πιές μου, τί θὰ ἀπαντοῦσες, ἂν σὲ ρωτοῦσα ἔτσι;

MEN. Τοῦτο βέβαια: πὼς δὲν διαφέρουν καθόλου ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη στὸ ὅτι εἶναι μέλισσες.

ΣΩ. Ἄν λοιπὸν σοῦ ἔλεγα μετὰ ἀπὸ αὐτά: «Τοῦτο ἀκριβῶς πές μου τώρα Μένων: αὐτὸ στὸ ὅποιο δὲν διαφέρουν καθόλου ἀλλὰ εἶναι ὅλες τὸ ἴδιο, τί λὲς πὼς εἶναι αὐτό;». Θὰ εἶχες ἀσφαλῶς κάτι νὰ μοῦ ἀπαντήσεις.

MEN. Καὶ βέβαια.

ΣΩ. Ἔτσι λοιπὸν καὶ γιὰ τὶς ἀρετές: ἔστω κι ἂν εἶναι πολλές καὶ πολλῶν λογιῶν, ὅμως ὅλες ἔχουν κάποιο κοινὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα χάρη στὸ ὅποιο εἶναι ἀρετές,¹⁰ ποὺ παρατηρώντας το ὁ ἀποκρινόμενος νομίζω πὼς πρέπει νὰ φανερώσει στὸν ἐρωτῶντα ἐκεῖνο ποῦ εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ ἀρετὴ. ἢ μήπως δὲν καταλαβαίνει αὐτὸ ποῦ λέω;

MEN. Δοκῶ γέ μοι μαιθάνειν· οὐ μείντοι ὡς βουίλομαι γέ πω κατέχω τὸ ἔρωτώμενον.

5 ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοι οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἢ καὶ περὶ ὑγείας καὶ περὶ μεγέθους καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἢ καὶ περὶ ὑγείας καὶ περὶ μεγέθους καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἢ ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγεία, ἄλλη δὲ γυναικός; ἢ ταῦτον πανταχοῦ εἶδος ἔστιν, εἴηπερ ὑγεία ἦ, εἴηπερ ἐν ἀνδρὶ εἴηπερ ἐν ἄλλῳ ὄφωσιν ἦ;

MEN. Ἡ αὐτῇ μοι δοκεῖ ὑγεία γὰρ εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

5 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; εἴηπερ ἰσχυρὰ γυνὴ ἦ, πῶ αὐτῷ εἶδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχυρὰ ἔσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ τοῦτο λέγω· οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχύς εἶναι ἢ ἰσχύς, εἴηπερ ἐν ἀνδρὶ ἢ εἴηπερ ἐν γυναικί. ἢ δοκεῖ τί σοι διαφέρειν;

MEN. Οὐκ ἔμοιγε.

73 ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετῆ εἶναι διοίσει τι, εἴηπερ ἐν παιδί ἢ εἴηπερ ἐν προεσβύτῃ, εἴηπερ ἐν γυναικὶ εἴηπερ ἐν ἀνδρὶ;

MEN. Ἐμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τοῦτοις.

5 ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγεσ πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δὲ οἰκίαν;

MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν δῖόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν ἢ οἰκίαν ἢ ἄλλο ὅτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικούντα;

b MEN. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἄνπερ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσιν, δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη διοικήσουσιν;

MEN. Ἀνάγκη.

5 ΣΩ. Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφοτέροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγα-

MEN. Νομίζω πῶς καταλαβαίνοιω. Ὅμως δὲν κατέχω ἀκόμῃ ὅπως θέλω αὐτὸ ποῦ μὲ ρωτᾶς.

ΣΩ. Τί δηλαδὴ, μόνον στὴν περίπτωση τῆς ἀρετῆς νομίζεις, Μένων, πῶς ἄλλη εἶναι τοῦ ἀνδρα καὶ ἄλλη τῆς γυναικίως καὶ τῶν ἄλλων, ἢ ἰσχύει τὸ ἴδιο καὶ στὴν περίπτωση τῆς ὑγείας καὶ τοῦ ἀναστήματος καὶ τῆς σωματικῆς δύναμης; Νομίζεις πῶς ἄλλη εἶναι ἡ ὑγεία τοῦ ἀνδρα καὶ ἄλλη τῆς γυναικίως; Ἡ σὲ ὅλες αὐτὲς τίς περιπτώσεις τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα εἶναι τὸ ἴδιο, ἂν πρόκειται γιὰ τὴν ὑγεία, εἴτε βρίσκεται στὸν ἀνδρα εἴτε σὲ ὁποιοδήποτε ἄλλον;

MEN. Μοῦ φαίνεται πῶς ἡ ὑγεία τοῦ ἀνδρα καὶ τῆς γυναικίως εἶναι ἡ ἴδια.

ΣΩ. Καὶ τὸ ἀνάστημα, λοιπόν, καὶ ἡ δύναμη; Ἄν μία γυναικίως εἶναι δυνατὴ, θὰ εἶναι δυνατὴ χάρις στὸ ἴδιο χαρακτηριστικὸ γνώρισμα καὶ τὴν ἴδια δύναμη;¹¹ Μὲ (τὴν ἴδια) ἔννοῶ τὸ ἐξῆς: ὅτι ἡ δύναμη δὲν διαφέρει καθόλου ὡς πρὸς τὸ ὅτι εἶναι δύναμη, εἴτε σὲ ἀνδρα βρίσκεται εἴτε σὲ γυναικίως. Ἡ νομίζεις πῶς διαφέρει σὲ κάτι;

MEN. Ὅχι, δὲν τὸ νομίζω.

ΣΩ. Ὅμως ἡ ἀρετὴ θὰ διαφέρει σὲ κάτι ὡς πρὸς τὸ ὅτι εἶναι ἀρετὴ, ἂν εἶναι σὲ παιδί ἢ σὲ γέροντα, ἢ ἂν εἶναι σὲ γυναικίως ἢ σὲ ἀνδρα;

MEN. Μοῦ φαίνεται, Σώκρατῃ, πῶς κατὰ κάποιον τρόπο τούτῃ ἡ περίπτωση δὲν εἶναι πιά ὅμοια μὲ ἐκεῖνες τίς ἄλλες.

ΣΩ. Μὰ τί; Δὲν εἶπες πῶς ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρα εἶναι νὰ διοικεῖ καλὰ τὴν πόλιν καὶ τῆς γυναικίως τὸ σπίτι;

MEN. Βέβαια.

ΣΩ. Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ διοικεῖ κανεὶς καλὰ τὴν πόλιν ἢ τὸ σπίτι ἢ ὁτιδήποτε ἄλλο, ἂν δὲν διοικεῖ φρόνιμα καὶ δίκαια; MEN. Ἀσφαλῶς ὄχι.

ΣΩ. Καὶ λοιπὸν, ἂν διοικοῦν δίκαια καὶ φρόνιμα, θὰ διοικοῦν μὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη;

MEN. Ἀναγκαστικά.

ΣΩ. Ἐπομένως καὶ οἱ δῦο, καὶ ἡ γυναικίως καὶ ὁ ἀνδρας, θὰ

θού είναι, καὶ ἡ γυνή καὶ ὁ ἀνὴρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης.
 MEN. Φαίνονται.

ΣΩ. Τί δὲ παῖς καὶ πρεσβυτήης; μὲν ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἀδικοὶ ἀγαθοὶ ἂν ποτε γένωντο;

10 MEN. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ σάφρονες καὶ δίκαιοι;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Πάντες ἄρ' ἀνθρωποὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοὶ εἴσιν· τῶν αὐτῶν γὰρ τυχόντες ἀγαθοὶ γίνονται.

MEN. Ἐοικέ.

ΣΩ. Οὐκ ἂν δῆπου, εἴ γε μὴ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἦν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ ἀγαθοὶ ἦσαν.

MEN. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἐπειδὴ τοῦνν ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πάντων ἐστίν, πειρῶ εἰπεῖν καὶ ἀναμνησθῆναι τί αὐτό φησι Γοργίας εἶναι καὶ σὺ μετ' ἐκείνου.

15 MEN. Τί ἄλλο γ' ἢ ἄρχην οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀνθρώπων; εἴπερ ἐν γέ τι ζητεῖς κατὰ πάντων.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ζητῶ γε. ἀλλ' ἄρα καὶ παιδὸς ἡ αὐτὴ ἀρετὴ, ὧς Μένων, καὶ δούλου, ἄρχην οἷου τε εἶναι τοῦ δεσπότου, καὶ δοκεῖ σοι εἶτι ἂν δούλος εἶναι ὁ ἄρχων;

5 MEN. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ γὰρ εἰκός, ὧ ἄριστε· ἔτι γὰρ καὶ τόδε σκόπει. ἄρχην φῆς οἷόν τ' εἶναι. οὐ προσθήσομεν αὐτόσε τὸ δικάϊως, ἀδίκαως δὲ μὴ;

10 MEN. Οἴμαι ἔγωγε· ἡ γὰρ δικαιοσύνη, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ ἐστίν.

ΣΩ. Πότερον ἀρετὴ, ὦ Μένων, ἡ ἀρετὴ τις;

MEN. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ὡς περὶ ἄλλου ὄπουσιν. οἷον, εἰ βούλει, στρογγυλότητος

d3 οἷον τε Λ Buttman: οἷω τε ΒΤ: οἷω τε WF Burnet

χρειαίζονται τὰ ἴδια, δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη, ἂν πρόκειται νὰ εἶναι καλοί.

MEN. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΩ. Καὶ τὸ παιδί καὶ ὁ γέροντας; Τί, μήπως θὰ ἦταν ποτὲ δυνατὸν νὰ γίνουν καλοί, ὄντας ἀκόλαστοι καὶ ἄδικοι;

MEN. Ὅχι βέβαια.

ΣΩ. Ἀλλὰ ὄντας φρόνιμοι καὶ δίκαιοι;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Ἄρα, ἐφόσον γίνονται καλοὶ ὅταν ἀποκτήσουν τὰ ἴδια πράγματα, ὅλοι οἱ ἀνθρωποὶ θὰ εἶναι καλοὶ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

MEN. Ἔτσι μοιάζει.

ΣΩ. Διότι, ἂν ἡ ἀρετὴ τους δὲν ἦταν ἡ ἴδια, δὲν θὰ ἦσαν βέβαια μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καλοί.¹²

MEN. Ἀσφαλῶς ὄχι.

ΣΩ. Ἀφοῦ λοιπὸν ὅλων ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ ἴδια, προσπάθησε νὰ πεῖς καὶ νὰ θυμηθεῖς τί λέει πῶς εἶναι αὐτὴ ὁ Γοργίας, καὶ ἐσὺ μαζὶ μ' ἐκείνον.

MEN. Μὰ τί ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ μπορεῖ κάποιος νὰ ἐξουσιάζει τοὺς ἀνθρώπους;¹³ Ἀφοῦ ζητᾶς ἓνα χαρακτηριστικὸ γιὰ ὅλες τίς περιπτώσεις.

ΣΩ. Καὶ βέβαια ζητῶ. Ὅμως καὶ τοῦ παιδιοῦ θὰ εἶναι ἀραγε ἴδια ἡ ἀρετὴ, Μένων, καὶ τοῦ δούλου νὰ μπορεῖ νὰ ἐξουσιάζει τὸν ἀφέντη του; Καὶ νομίζεις πῶς αὐτὸς ποὺ θὰ ἐξουσιάζει θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι δούλος;

MEN. Δὲν τὸ νομίζω καθόλου, Σωκράτη.

ΣΩ. Διότι δὲν εἶναι εὐλογο, ἔξοχε ἀνθρώπε.¹⁴ Ἀλλὰ σκέψου καὶ τὸ ἐξῆς: Λές (νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξουσιάζει). Δὲν θὰ προσθέσουμε σὲ αὐτὸ τὸ «δίκαια, καὶ ὄχι ἄδικα»;

MEN. Ἔτσι νομίζω· ἐφόσον, Σωκράτη, ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀρετὴ.

ΣΩ. Τί ἀπὸ τὰ δύο, Μένων: ἀρετὴ ἢ κάποια ἀρετὴ;

MEN. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό;

ΣΩ. Ὅπως γιὰ ὀτιδήποτε ἄλλο. Καθώς, λ.χ. ἂν θέλεις, ὅσον ἀφορᾷ τὴ στρογγυλότητα ἐγὼ θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι κάποιο σχῆμα,